

FACÍSMIL D'ANDORRA AETERNA'

Sis ramaders, cent pastors i 16.503 ovelles

Un document inèdit localitzat a l'Arxiu Nacional d'Andorra nomena més d'un centenar de noms dels habitants de 1719

TONY LARA

ESTHER JOVER MARTIN
ANDORRA LA VELLA
@estherjoverm

«Francisco Pío de Saboya Moura, Corte Real y Montcada, marquès de Castrolodrigo i Governador i Capità General de l'exèrcit i principat de Catalunya, dona llicència perquè diversos ramats andorrans, amb un total de setze mil cinc-cents tres caps, passin a hivernar als termes de Vinyols, Montblanc, Torroja, Bellpuig i els llocs de la senyoria de Poblet, fins a les muralles de Lleida». El capità general de Catalunya va autoritzar des de Solsona, el 16 de desembre de 1719, a sis ramats andorrans a pastar durant els mesos d'hivern en diverses poblacions catalanes, ja sota l'ocupació del rei Felip V. Amb aquest permís, un total de 16.503 ovelles van passar l'estació més crua en terres més templades. Gairebé un centenar de majorals i pastors van acompanyar els sis ramats.

Una còpia del document original –de fet, una transcripció de l'època feta a mà, en bon estat de conservació– es conserva a l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA), però s'hi conservava inèdit. La troballa es va fer en el procés de recerca i estudi de documentació per fer el llibre de col·leccionista *Andorra Aeterna*, un volum ofert per La Biblioteca Impossible.

El contingut del paper l'han transcrit paleògrafs de la Universitat de Barcelona. La peculiaritat del document és que enumera el nom de les sis cases amb ramats de corders i els majorals i pastors que es van ocupar del bestiar i van dirigir la transhumància. El curiós de la paperassa és que els cognoms que hi surten continuen sent actuals, tres segles després: Mateu, Mols, Rossell, Fiter i Rossell, Torres, Areny... Paga la pena dedicar uns minuts a llegir la relació de noms de ramaders, majorals i pastors [a la peça adjunta, transcrits com consta al document original]. Tenint en compte que al segle XVIII a les Valls hi vivien unes 3.000 persones –o menys!–, els noms pertanyen als rebesavis dels andorrans d'avui.

L'encapçalament i els paràgrafs finals dels documents estan escrits en llatí i la resta en castellà –recordem que al regne espanyol governava el rei Borbó, el del Decret de Nova Planta–. El capità general va donar permís al pas del bestiar, però recordant als amos dels ramats que havien de pagar fiança «al Tinent General Don Diego Alarcón, Comandant General de Lleida, Balaguer i les seves fronteres».

La relació de ramats no especifica quants caps de bestiar pertanyien a cada propietari, però per la quantitat de majorals i pastors s'endevina que «el doctor Guillermo Areny i Guillen Areny Texedor» tenien el ramat més gran.

La llista de ramaders, pastors i majorals ens aporta un document excepcional sobre els cognoms d'un centenar de famílies andorranes de 1719.

► Facsímil de l'autorització atorgada pel capità general de Catalunya a favor de diversos ramaders andorrans, el 16 de desembre del 1719.

QUI ERA QUI ELS RAMADERS, PASTORS I MAJORALS

►► **Ramat de Pedro Matheu Molas:** a càrrec del majoral Antonio Moixella i els pastors Massià Domenja, Massià Ribot, Jayme Molas, Massià Coté, Jayme Molner, Bernardo Cornet, Domingo Tarrat, Jayme Luís, Massià Babot, Guillermo Sella i Miquel Martissella.

►► **Ramat de Madalena Molas i Rossell:** a càrrec del majoral Pedro Puy i dels pastors Macià Ribot, Miguel Bordoll, Miguel Escoter, Juan Bonit, Bartholomé Juan Ramon, Andrés Forest, Juan Xispetes, Juan de Juana, Guillelmo Busquet, Joseph Prat, Nicolàs Per[encet], Francisco Villar i Esteven Baixench.

►► **Ramat de Juana Fiter i Rossell:** a càrrec del majoral Miguel Poncer-

nalt i els pastors Juan Naudí, Miguel Maistre, Juan Antonio Naudí, Jayme Ponsernalt, Miguel Baptista, Juan Tarrat, Bartholomé Gu[s]ca, Miguel Fijat, Juan de la Peya, Juan Roca, Juan Deràs i Juan Caub.

►► **Ramat d'Antonio Torras:** a càrrec del majoral Francisco Casali i els pastors Gregorio Sinfreu, Joan Jalmet, Alexos Castra, Bartholomé Segalós, Juan Call, Ermengol Juan, Joan Sívis, Martín Tor, Miguel Guiem, Lorenzo Jovany i Pedro Antonio Call.

►► **Ramat del doctor Juan Guillermo Torres:** a càrrec del majoral Bartholomé Gaspar i els pastors Gerónimo [Diuc], Jayme Segalàs, Joseph Bonit, Miguel Juan Bonit, Joan del Sastre, Pedro Casal, Juan Martise-

lla, Martín Adallach, Miguel Bondancia, Miguel Comet, Pedro Guida i Jayme Juan Sella.

►► **Ramat del doctor Guillermo Areny i Guillen Areny Texedor:** a càrrec dels majorals Juan Germà Call i Joseph Vilalta i els pastors Miguel i Thomàs Batlle, pare i fill, Andrés Rossell, Pedro Casal, Pedro Antonio Roca, Juan Casaler, Miguel Juan Peretell, Bartholomé Forest, Juan Antonio Call, Antonio Call, Francisco Molner, Juan Batlle, Antonio Mas, Guillermo Ros, Pedro Antonio Vidal, Antonio Senturer, Antonio Call, Juan Call, Juan Salla, Jayme Juan Pasqual, Gerónimo Clau, Jayme Call, Andrés Rabassó, Jayme Juan Forest i Estevan Ayern.

'ANDORRA AETERNA' // El document de 1719 forma part de l'excel·lent volum *Andorra Aeterna*, que recull més de mil anys d'història en quaranta documents cabdals: des de la *Carta de Poblament* atorgada pels emperadors Carlemany i Lluís el Piadós als andorrans l'any 805 fins al *Tractat del Pont dels Escalls* que va posar fi a la revolució de 1881. *Andorra Aeterna* conté facsímils dels quaranta documents més importants de l'evolució de les Valls d'Andorra durant més de deu segles. El volum val 6.000 euros i ja se n'han venut més d'un centenar. La tirada és de 400 exemplars

i els dos primers es van regalar als coprínceps.

Andorra Aeterna és un producte de La Biblioteca Impossible, engegada per l'emprenedor Miquel Huguet a través de Nous Recursos Group, empresa instal·lada a Andorra gràcies a l'obertura econòmica i que compta amb capital andorrà. El llibre històric és el resultat de més d'un any d'investigació i recerca i de feina dels historiadors Pere Canturri, Susanna Vela, Antoni Ubach i Joan Peruga. Entre els facsímils de la documentació s'hi inclouen els dos *Pariatges*, de 1278 i 1288; el *Manual Digest*

(1748), d'Antoni Fiter i Rossell; el *Po-litar andorrà* (1763), d'Antoni Puig; i el decret de Napoleó I en què restableix el copríncipat, l'any 1806.

El volum de luxe s'ha treballat a mà, seguint les tècniques tradicionals medievals: coberta de pell de xai sobre taula de fusta i de pergami per a l'enquadernació, i confecció i manipulació manual i envelliment artesà dels documents. Cada llibre suposa dos dies de feina manual.

Huguet va explicar ahir que entre els compradors de l'*Andorra Aeterna* també hi ha gent de Catalunya i de Madrid. L'empresari va anunciar

►► Huguet i l'"Andorra Aeterna".

que La Biblioteca Impossible prepara un segon projecte molt ambiciós. Mentre l'esperem, Huguet va avançar que per Sant Jordi exposarà al públic *Andorra Aeterna* al centre cultural La Llacuna i en mostrarà i n'explicarà el contingut. Aviat també s'editarà el llibre d'estudi dels documents. El llibre d'estudi, que es vendrà separatament dels facsímils, conté una reproducció impresa de tots els documents, la transcripció literal i una anàlisi raonada de la història dels andorrans des del segle IX argumentada per Joan Peruga. ■